

Prijedlog hitnih mjera Odbora za turizam i ugostiteljstvo PK KS

Proglašena pandemija koronavirusa je zaustavila slobodno kretanje ljudi što je turističku industriju dovelo u stanje „kliničke smrti“. U ovom trenutku sektor turističkog posredovanja (agencije), putnički prijevoz i sektor ugostiteljstva (hotelijeri i drugi smještajni kapaciteti, ugostitelji) ne mogu tačno iskazati štete u finansijskom smislu. Takođe ne možemo da procijenimo štete koje će gubitak turističke potrošnje izazvati i na druge dodirne sektore (trgovina, saobraćaj, institucije kulture i sl.).

Imajući u vidu da je sektor turizma u svijetu, a naročito u Bosni i Hercegovini do sada bio najbrže rastuća industrija i da ona neće nestati nakon trenutne zdravstvene krize;

Imajući u vidu da razvoj turizma ima uticaj na poslovanje preko 100 različitih djelatnosti;

Imajući u vidu da na žalost zaposleni u sektoru turizma imaju najniže prosječne plate (nešto iznad 500,- BAM) od svih registriranih djelatnosti u KS;

Imajući u vidu mnogobrojne prijedloge kolega iz sektora turizma i praksu u širem regionu, a posebno poučeni iskustvom privredne krize iz (2008/9.) u kojoj je država Njemačka, za razliku od drugih zemalja u Evropi, subvencionirala plate uposlenih i time sačuvala radna mjesta, što joj je nakon krize omogućilo brzi oporavak, predlažemo slijedeće mjere:

1. Proglasiti godišnji odmor, plaćene slobodne dane ili sl. za sve zaposlene u sektoru turizma (agencije, putnički transport, hotelijeri, ugostitelji) od 20.3.2020. godine, odnosno od dana ograničenog kretanja. Poslodavci moraju prihvatiti prvi mjesec kao prinudno plaćeno odsustvo zaposlenih. Zanimariti zahtijev poslodavaca da je 1. april „dan D“, kao nedopustiv pritisak poslodavaca na vlade kantona i Vladu FBiH;
2. Od 20.4.2020. godine, uvesti subvencioniranje plata svih zaposlenih u turizmu i ugostiteljstvu u iznosu minimalnog l.d. (platne liste iz februara/veljače 2020.) za period od minimalno 2 mjeseca nakon završetka proglašene pandemije. Tom mjerom bi sektor turizma sačuvarao stručni kadar.
3. Uvesti moratorijum (grejs period - čekanje) od najmanje 6 mjeseci na sve lične kredite zaposlenih i pravna lica u sektoru turizma.
 - U međuvremenu donijeti potrebne odluke za uvođenje vouchera za potrošače (klijente) u turističkom sektoru (agencije, putnički prijevoz, hotelijeri i drugi smještajni kapaciteti...) koji je primio avansne uplate za period od godinu dana;
Obrazloženje stavke: Agencije su izvršile avansna plaćanja prema inostranim partnerima, i ta sredstva ne mogu biti vraćena, već se mogu koristiti tek po okončanju pandemije. Zbog toga agencije nisu u mogućnosti izvršiti povrat novca klijentima u BiH, pa se koristi rješenje iz EU (Italija), a to su vrijednosni vaučeri koji se mogu iskoristiti za putovanja u periodu od 12 mjeseci nakon prestanka vanrednog stanja.
 - Obezbijediti beskamatne kredite (kamatu plaća država) sa grejs periodom od najmanje jedne godine za pokretanje djelatnosti i obrtna sredstva nakon završetka zdravstvene krize. Istovremeno obezbijediti stimulaturna sredstva mjesečno privrednim subjektima više mjeseci nakon prestanka stanja nesreće i potaći restart poslovanja.
 - Uvesti obustavu na plaćanja zakupnina za poslovne prostore na period dok traje zdravstvena kriza i nakon toga od najmanje 3 mjeseca bez moratorijuma, odnosno bez naknadnog plaćanja.
 - Da se uplata poreza na dobit prolongira do kraja 2020. godine.
 - Grejs period na plaćanje komunalnih usluga (odvoz smeća, električna energija, voda...) na period dok traje proglašeno stanje nesreće i dva mjeseca nakon toga.

Potreban fond kreirati rebalansom budžeta i uz postojeći fond na kantonalnom nivou od 5 miliona + 1 mil. od strane TZ KS. Sagledati mogućnosti izuzimanja 80% dobiti od javnih preduzeća u korist fonda, preispitati novac od amortizacije i drugih stavki koje se na nivou općina i kantona godinama prebacuju neutrošena u naredne godine.

Zbog ekonomskih, političkih, etičkih i emotivno-patriotskih razloga linearno smanjiti za 20% sve plate u državnom i javnom sektoru (izvršna, zakonodavna i sudska vlast) za vrijeme trajanja proglašenog stanja nesreće + dva mjeseca nakon prestanka, i usmjeriti ih u navedeni fond. Istovremeno povećati plate sektorima zdravstva, školstva i sektoru sigurnosti za 10% kao simboličnu nadoknadu za njihov angažman u istom navedenom periodu.

Na sredstva iz kredita odlučiti se kao krajnju opciju. Međunarodnim bankama prepustiti samo odobravanje beskamatnih kredita (kamate plaća država) sa grejs periodom od min. godinu dana i ne dozvoliti odlučivanje o opstanku ni jednog privrednog subjekta na našem tržištu kao i moguća preuzimanje objekata i imovine privrednih subjekata u post epidemijskom periodu. Isto tretirati kao ratno profiterstvo.

Predložene mjere primjeniti i na nivo Federacije Bosne i Hercegovine stim da bi embrio federalnog fonda bilo oko 2 miliona predviđenih sredstava za poticaj pri Ministarstvu za okoliš i turizam FBiH. Moguci fond od cca 500 miliona koji najavljuje Vlada FBiH potrebno je nadodati navedenim inicijalnim sredstvima od dva miliona i da njime raspolaže Razvojna banka Federacije FBiH, a ne međunarodne banke. Vlada FBiH i kantonalne vlade moraju preuzeti odgovornost.

Na nivou BiH fond kreirati od raspoloživih sredstava iz EU i IPA fondova, MMF-a i dr.raspoloživih izvora.

Uvjet svih uvjeta je da poslodavci ne otpuštaju radnike. Ko otpušta radnike nema pravo na pomoć iz državnih fondova.

Ove predložene mjere su privremenog karaktera. Dužina trajanja predloženih mjera će zavistiti od dana proglašavanja završetka zdravstvene krize čije je rješavanje najprioritetnije i trajaće najmanje tri mjeseca nakon tog datuma, a vjerovatno i više.

Želimo vam svima dobro zdravlje.

Odbor za turizam i ugostiteljstvo Privredne komore Kantona Sarajevo

Sarajevo 28.3.2020.

Dostavljeno:

- Privredna komora Kantona Sarajevo
- Odbor za turizam i ugostiteljstvo PK KS